Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 140. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СЕРЕДА, 25-го ЛИПНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 25, 1956. No. 140. VOL. LXIII.

СТАССЕН ПРОПОНУЄ ГУБ. ГЕРТЕРА НА ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА

АЙЗЕНГАВЕР ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ЦЕ ТІЛЬКИ ПРИВАТНА ПРОПОЗИЦІЯ СТАССЕНА; ПЕРЕДБАЧАЮТЬ БОРОТЬБУ НА РЕСПУБЛІКАНСЬКІЙ КОНВЕНЦІЇ ЗА ОСОБУ ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА

Гаролд Стассен

Вашингтон.—Дорадник Білого Дому в справах роззброєння Гаролд Е. Стассен заявив на пресовій конференції, що він підтримує кандидатуру на пост віце-президента губернатора стейту Массачусетс Крістіяна А. Гертера, а не теперішнього віце-президента Ричарда М. Ніксона. Але Стассен додав, що „не робить це як член кабінету президента Айзенгавера, тільки як приватна особа". Стассен заявив: „Я є переконаний, що якщо Республіканська Крайова Конвенція найменує губернатора Гертера на кандидата на віце-президента, то президент Айзенгавер буде з цього вдоволений". Стассен розмовляв в цій справі з президентом Айзенгавером перед його від'їздом до Панами, а також із віце-президентом Ніксоном. Коли вістка про публічну заяву Стассена дійшла до Панами, де тоді перебував Айзенгавер, його особистий секретар Джеймс С. Гагерті заявив, що пан Стассен, як приватна особа має право пропонувати на кандидатуру на віце-президента кого тільки схоче, але він не має права робити це як „член урядової родини Айзенгавера". Вже довший час ходили поголоски про те, що ліберальне крило республіканців є проти кандидатури Ніксона, але аж тепер ця справа стала публічною. З цього виходить, як передбачають в політичних колах, що на конвенції в Сан Франсіско, яка почнеться 20-го серпня, буде боротьба між республіканцями за те, хто має кандидувати разом із Айзенгавером. Стассен, бувший кандидат на президента, заявив, що пропонує Гертера на віце-президента з „льояльности до президента Айзенгавера і до засад та цілей, які він репрезентує". Він подає такі причини за кандидатурою Гертера. 1. Незалежні виборці і багато американських союзників та невтральних країн мали б більше довір'я до ЗДА, коли б кандидував Айзенгавер із Гертером. 2. Айзенгавер і Гертер здобули б 6 відсотків голосів більше, ніж список Айзенгавер-Ніксон. 3. Тоді можна б було легше здобути республіканську більшість в Сенаті і Палаті Репрезентантів. 4. В краї існує опозиція проти Ніксона. 5. Гертер має таку саму програму, як Айзенгавер. Заява Стассена викликала спротив серед республіканців. Найменше здивований цією пропозицією сам Ніксон, який заявив, що якщо конвенція і Президент найменують Гертера, то він буде за ним вести виборчу кампанію. Голова Республіканського Крайового Комітету Лionард Голл заявився за Ніксоном. Демократичний кандидат на президента Адлей Е. Стівенсон, заявив, що серед республіканців панує роздвоєння.

Палата Репрезентантів прийняла законопроєкт про охорону громадянських прав

Вашингтон. Палата Репрезентантів 23-го липня більшістю 279ох до 126-ох прийняла урядовий законопроєкт про охорону громадянських прав. Проти цього законопроєкту виступали південні демократи та своєю обструкцією на тиждень припізнили прийняття цього закону в Палаті. Ця опозиція південних конгресменів матиме такий наслідок, що Сенат не зможе на цій сесії вирішити цього законопроєкту, і він не буде ухвалений. За цим законопроєктом голосувала коаліція республіканців та північних демократів. Гадають, що цей законопроєкт застрягне ще в Сенатській Правничій Комісії, де проти нього вестимуть обструкцію південні сенатори. Сенат хоче закінчити свої праці вже при кінці цього тижня, в п'ятницю або в суботу. Південні демократи поставили були внесок в Палаті, щоб цей законопроєкт відослати назад до Правничої Комісії, але більшість Палати (275 голосів проти 131) відкинула цю пропозицію. Згідно з ухваленим законопроєктом мала б бути зорганізована окрема комісія, яка слідкувала б за тим, чи якісь групи або особи не порушують громадянських прав кольорового населення. Генеральний прокуратор мав би додаткові повновласті покликувати до відповідальности тих, які порушують громадянські права.

В АМЕРИЦІ

● **Палата Репрезентантів** ухвалила законопроєкт, який дозволяє республіканському сенаторові Вільямові Ф. Новлендові прийняти відзначення грецького уряду. Внесок в цій справі поставив провідник демократів в Палаті конгресмен Дж. В. МекКормек, який назвав Новленда „одним із великих американців теперішньої доби".

● **Армія, фльота і летунство.** 3-го серпня на досвідному летовищі в Вайт Сендс, Ню Мексіко, випробовуватимуть нову ракету, яка має летіти поза атмосферу.

● **30 посадників** американських міст із родинами виїхали з Ню Йорку грецьким кораблем „Королева Фрідеріка" до Греції, де будуть на прийнятті в грецької королівської пари в Атенах. Цю поїздку зорганізувало Греко-Американське Туристичне Бюро, щоб виявити ЗДА подяку за допомогу Греції.

● **Канадійський парлямент** прийняв законопроєкт про видатки на оборону в сумі 1,775,-000,000 долярів. Найбільше призначено на летунство — 872,000,-000 долярів, на армію — 477,-000,000 долярів, а на фльоту 325,000,000 долярів.

● **Під час останніх вправ** протилетунської оборони в Ню Йорку поліція заарештувала 19 осіб, які не хотіли йти до протилетунських сховищ, тільки носили противоєнні транспаренти.

● **З ріки Гадсон** в Ню Йорку витягнули були немовля-хлопчика, і спочатку думали, що це дитина подружжя Вайнберґів, яку невідомі злочинці викрали були 4-го липня, але пізніше виявилося, що це інша жертва якоїсь злочинної матері.

● **Католицький священик** о. Волтер С. Яскевіч, директор Інституту для Вивчення Сучасного СССР, в цьому тижні виїжджає в одномісячну подорож до Совєтів. Він відвідає Москву, Київ, Одесу, Харків, Ялту, Тбілісі і Ленінград.

● **Сенат затвердив** номінацію бувшого команданта збройних сил НАТО генерала Алфреда М. Ґрунтера на генерала з чотирма зірками. На становищі команданта збройних сил НАТО він носив чотири зірки, але в дійсності був тільки генерал-майором. Генерал Ґрунтер тепер на емеритурі.

АМЕРИКА І СВІТ ІНТЕРЕСУЮТЬСЯ АПЕЛЕМ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ З МОРДОВІЇ

ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В НЮ ЙОРКУ ВИЯВЛЯЄ ДАЛЬШІ ПОДРОБИЦІ ЦИХ ДОКУМЕНТІВ ТА ЗАГАЛЬНЕ ЗАІНТЕРЕСУВАННЯ НИМИ

Ню Йорк. — Урядові і конгресові кола ЗДА, зокрема американське представництво в Об'єднаних Націях, як і секретаріят цієї міжнародної організації виявили живе заінтересування оригінальними документами і апелями українських політичних в'язнів із совєтських каторжних таборів у Мордовії, які перед кількома тижнями дістались у вільний світ та які тепер подано до публічного відома — ствердив п. Микола Лебедь, генеральний секретар закордонних справ Української Головної Визвольної Ради (УГВР), до рук якого ці документи дістались. П. Лебедь вияснював ці справи на пресовій конференції, яку влаштував для тієї цілі Український Конгресовий Комітет в готелі Комодор в Ню Йорку минулого понеділка, 23-го липня, пополудні. Конференцію, в якій взяли участь представники пресових агенцій, преси та заінтересованих такими справами інституцій, відкрив від імені УКК його президент п. Д. Галичин, підкреслюючи важливість не тільки самих документів, але й ту обставину, що ще й тепер, після десятків років совєтської неволі і терору, є між українцями люди, які рискують своїм життям, щоб поінформувати світ про справжній стан та справжній характер большевицької диктатури і боротьби проти неї. Він в дальшому представив приявним п. Лебедя та д-ра Мирослава Прокопа, голову делеґатури Закордонного Представництва УГВР у ЗДА і проф. Лева Шанковського, секретаря цієї делеґатури, як і ред. Володимира Душника, який дальше керував інформаційною конференцією, даючи цілий ряд вияснень, чи передаючи їх від представників УГВР. П. Лебедь коротко і на відповідно позначеній мапі Совєтського Союзу з'ясував загальний стан і положення каторжних таборів на совєтській території, а відповідаючи на запити кореспондентів, давав загальні вияснення щодо дотеперішньої акції в справі одержаних документів: апелю українських політв'язнів з концентраційних таборів у Мордовії до ОН та до української еміграції. Повний текст тих документів, оригінали яких були представлені на конференції, був надрукований у вчорашньому виданні „Свободи". Їх текст в англійському перекладі вже появився, рівночасно з відповідними редакційними вияснениями та коментарями, в журналі „Нейшинел Рівю" у виданні на 1-го серпня та під багатомовним заголовком: „Вони говорять за мовчазних". Представники преси зокрема інтересувались шляхом, яким ці документи дістались на Захід, як теж акцією, яку вже зроблено, щоб довести їх до відома відповідним урядовим та міжнародним чинникам. Відносно першого інформатори відмовились подати деталі з мотивів безпеки, хоч з'ясували цю справу в загальному. Відносно другого запиту, п. Лебедь твердив, що ці документи викликали помітне заінтересування у відповідних урядових і, зокрема, конґресових колах (один сенатор негайно хотів телеграфувати до совєтського ген. прокуратора Руденка, про якого сказано в документі, що він керував розстрілами і ліквідацією страйків у концентраційних таборах). Живо заінтересувалась цим апелем до ОН і американська делеґація при цій міжнародній установі, секретаріятові якої передано цей апель. Інформатори із зрозумілих причин не могли виявити ані всіх подробиць ані дальших плянів в цій справі. Конференцію, на якій, м. ін. були приявні кореспонденти Асошіейтед Прес, Інтернешенел Нюз Сервіс, Католицької Пресової Служби, „Радіо Вільна Европа" і „Радіо Визволення", „Амерікен Джорнал", „Свободи" та цілого ряду інших американських газет, в тому кілька чужомовних, закрив п. Д. Галичин, дякуючи приявним за участь та увагу до тієї важливої справи.

ЗДА закінчили пробні атомові експльозії на Пацифіку

Вашингтон. — Голова Комісії Атомової Енергії адмірал Луїс Л. Стравс і секретар оборони Чарлз Е. Вилсон видали спільне повідомлення про те, що ЗДА закінчили цьогорічні пробні атомові експльозії на острові Еніветок на Тихому океані. В цьому повідомленні говориться про те, що ці пробні експльозії „значно спричинилися до безпеки ЗДА і вільного світу". На острові Еніветок залишилася ще частина науковців, які досліджуватимуть наслідки радіяції, але вже більше в цьому році не буде пробних експльозій. Минулого четверга Стравс заявив був, що під час цьогорічних проб вдалося зльокалізувати радіяцію від водневих бомб та обмежити її до того місця, де скинена бомба має виконати своє нищівне завдання. Не знати, скільки відбулося атомових проб в цьому році, бо комісія повідомляла тільки про дві, але японські науковці твердять, що всіх американських експльозій було 10, починаючи від травня, коли вони почалися. Не було жадних нещасливих випадків із тими особами, які брали участь у випробуванні атомових бомб. Покищо район досвідних піль на островах Еніветок і Бікіні та район океану у віддалі на три милі від цих островів є закритий для кораблів і літаків.

Конґресова Конференція зменшила пенсійний вік жінок і нездібних до праці робітників

Вашингтон. — Спільна Конґресова Конференція, складена з сімох сенаторів і п'ятьох конґресменів прийняла законопроєкт про лібералізацію соціяльного забезпечення, згідно з яким жінки зможуть діставати старечі пенсії після закінчення 62-го року життя, а нездібні до праці робітники й робітниці після 50-го року. Цей законопроєкт мають ще затвердити обидві палати Конґресу, і після того його відошлють до підпису Президента. Уряд був проти цієї лібералізації з огляду на те, що вона збільшить видатки фонду соціяльного забезпечення. Згідно з ухваленим законопроєктом вкладки на соціяльне забезпечення були б збільшені на пів відсотка. І працедавці і затруднені від 1-го січня 1957 року платили б по чверть відсотка більше на соціяльне забезпечення, але жінки й нездібні до праці діставали б в зменшеному виді старечі пенсії вже від 1-го листопада цього року. Жінки-робітниці діставали б старечі пенсії вже по 62-му році, але вони становили б тільки 80 відсотків тих пенсій, які їм належалися б після закінчення 65-го року; жінки — вдовиці діставали б повну старечу пенсію вже в 62-му році; жінки — невдовиці, які самі не працювали, діставали б старечі пенсії в висоті тільки 75-ох відсотків.

АЙЗЕНГАВЕР ПІДПИСУЄ ПАНАМСЬКУ ДЕКЛЯРАЦІЮ

Президент Айзенгавер підписує в Панама Сіті Панамську Декларацію, яку підписало теж 17 президентів середньо- і південно-американських республік.

Айзенгавер конферував із 10-ма американськими президентами

Панама. — Президент Айзенгавер залишився в Панамі ще і в понеділок 23-го липня та конфірував із 10-ма президентами-електами про біжучі політичні й економічні справи. Гадають, що після Панамської Конференції настане деяка зміна в відношенні ЗДА до їх сусідів на південь від ріки Ґранде. Всякі непорозуміння між окремими державами мали б полагоджувати не тільки заінтересовані країни, але й представники всіх америк. держав, які мали б зорганізуватись при Організації Американських Держав. Айзенгавер запропонував зорганізувати таку комісію, яка мала б вивчати соціяльні, виховні та економічні справи. Таким способом ЗДА були б відтяжені в зусиллях утримувати добрі взаємини між американськими державами, між якими часто виникають різного роду спори. Всі американські держави мали б дбати про взаємну допомогу, щоб піднести свої країни на вищий життьовий рівень, а не тільки ЗДА. Кожний американський президент розмовляв з Айзенгавером впродовж пів години. Айзенгавер прийняв президентів, або президентів-електів із таких держав: Венесуелі, Куби, Болівії, Чіле, Нікараґви, Еквадору, Параґваю, Ель Сальвадору, Домініканської Республіки і Панами.

ЗДА НЕ ЗРЕДУКУЮТЬ СВОЇХ ВІЙСЬК НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

Сенґлей Пойнт, Філіппіни. — Адмірал Артур В. Радфорд, шеф об'єднаних штабів американських збройних сил, який прибув на Філіппіни, щоб взяти участь у відкритті нової летунської бази у Кубі Пойнт, заявив журналістам, що американський уряд і командування не плянують редукції американських збройних сил на Далекому Сході. Запитаний журналістами про запропоновану ним загальну редукцію американських збройних сил, адм. Радфорд ствердив, що З'єдинені Держави Америки будуть вдержувати таку кількість збройних сил, яка є потрібна для оборони країни і для виконання ролі ЗДА у вільному світі. На питання, чому З'єдинені Держави переносять головну квартиру своїх збройних сил з Токіо на Гаваї і чи це не є американським відворотом з Азії, Радфорд відповів, що це перенесення є адміністраційним заходом і воно має на меті тільки усправнення командувального апарату і редукцію адміністраційного персоналу. Все це не зменшить у ніякому випадку бойової спроможности американських збройних сил на Пацифіку.

65,000 німців у Польщі мають 133 школи, 150,000 українців — ані однієї

Ню Йорк. — Як подає польська еміґраційна преса, вперше після закінчення війни опубліковано в Польщі статистичні дані про скількість національних меншин у повоєнній Польщі. Згідно з цими даними, найчисленнішою меншиною в Польщі є й далі українці, число яких офіційна статистика встановлює на 150.000. За українцями йдуть німці, яких є 65.000, жиди, коло 50.000, словаки і цигани по 20.000. Українці живуть здебільша у воєвідствах Ольштинському, Вроцлавському, Кошалінському і Люблинському. Не зважаючи на велику кількість українців, статистичний річник за 1955 рік не подає числа українських шкіл, хоч і приводить цифри про шкільництво інших меншин. Так 65 тисяч німців має 133 школи з німецькою мовою навчання, 20 тисяч словаків має 34 школи, і 50 тисяч жидів користується 9 школами. Мають свої школи і ті меншини, що їх є менше як по 20.000. Так білоруси мають 66 шкіл, литовці 6 шкіл і чехи одну школу. Найбільш упосліджені під оглядом шкільництва українці, а за ними ідуть жиди і цигани.

В Шикаґо відбувся традиційний „День УНСоюзу"

Шикаґо. — П. І. Михальцевич інформує, що попередньої неділі, 15-го липня, тут відбувся старанням Дирекції Домів УНС традиційний, вже 21-ий з черги „День Українського Народного Союзу", в якому взяло участь біля три тисячі осіб. Імпреза відбулася в городі св. о. Миколая, а гарна погода і добра програма спричинились до її успіху. У програму входив м. ін. вибір королеви Дня, корону якої здобула в цьому році п. Марійка Яцків, член УНСоюзу і місцевого осередку СУМА ім. Павлушкова. У програмі учасники імпрези мали нагоду здобути ряд вартісних речей, включно з телевізійним апаратом. До поодиноких комісій, що займались переведенням програми, входили м. ін. пані Марія Шпікула, п. Васильовський, п. Васютин, п. Фединський, п. Т. Шпікула, п. І. Дужанський, п. Ничай, п. Стим та інші. Імпреза тривала до пізнього вечора.

ІДЕН ЗАПОВІДАЄ „ГНУЧКІШУ" ПОЛІТИКУ У ВІДНОШЕННІ ДО МОСКВИ

ХОЧЕ ЦИМ ПОРІЗНИТИ МОСКВУ З САТЕЛІТАМИ; ПОТВЕРДЖУЄ ЄДНІСТЬ ЗАХІДНЬОГО СВІТУ

Лондон. — Британський прем'єр сер Ентоні Іден заповів минулого понеділка в парляменті „дещо гнучкішу" політику Англії у відношенні до Совєтського Союзу, мотивуючи це побоюванням, що продовжування „твердої політики" може затіснити цв'язки між Москвою і її сателітами та вважаючи, що лагідніша політика ці сателітсько - совєтські зв'язки послабить. Прем'єр Іден не з'ясував докладніше як він собі уявляє та в чому має полягати ця „більша гнучкість" у політиці відносно Совєтського Союзу. Свої вияснення дав Іден в парляменті який вперше від „розвінчання" Сталіна на з'їзді комуністичної партії в Москві на початку цього року дебатував над справами закордонної політики. Заповідаючи можливість лагіднішої політики у відношенні до Совєтського Союзу, Іден рівночасно ствердив повну єдність в західньому таборі і додав, що Британія не робитиме жадних змін у своїй політиці без попереднього порозуміння з країнами Британської Спілки Народів і ЗДА та іншими союзниками. Це твердження вважається посередньою відповіддю на критичні американські голоси з докорами, що Англія плянує сама зменшити силу своєї залоги на европейському континенті. Крім того, Іден підкреслював потребу дальших розмов в справі роззброєння, а відповідаючи на критичні зауваги лейбуристської опозиції щодо пробних експльозій водневої бомби, Іден вияснював, що англійський уряд волів би, щоб домовлення в справі припинення тих проб було радше зв'язане із загальними розмовами в справі роззброєння, хоч і не відмовлявся від евентуальних окремих розмов у цій справі, знову ж узалежнюючи їх від згоди союзників. В загальному Іден думає, що впродовж останніх двох років зайшли „основні зміни в міжнародних політичних виглядах" та що цих змін не можна не брати до уваги. Він уважає, що „за залізною заслоною росте опінія, яка не прийняла б ласкаво повороту до стану речей, який ми та інші описуємо тепер як сталінізм", що вільний світ „поповнив би помилку, якби того не зрозумів і не прийняв", як „нормальний процес в історії революції". Іден думає, що це було б перебільшенням говорити тепер про будь-яку лібералізацію совєтського режиму, але він теж переконаний, що совєтські вожді „не могли б уже цілком завернути стрілку годинника назад, навіть коли б того хотіли". В дальшому Іден потвердив незмінність англійської політики відносно об'єднання Німеччини та дальшого збільшування оборонної сили в рамках НАТО.

Єгипетська преса атакує ЗДА і Британію за відмову в справі Асванської Греблі

Каїро. — Міністерство фінансів Єгипту подало до відома, що ще десять днів перед відмовою ЗДА і Великої Британії ґарантувати позичку Світового Банку на збудування греблі в Асван, єгипетський уряд одержав від Міжнародного Банку відбудови і розвитку запевнення, що проєкт збудування греблі в Асван є економічно здоровий і що немає ніяких перешкод для уділення Єгиптові позички на будову цієї греблі. Це повідомлення є першою реакцією єгипетського уряду на рішення ЗДА і Великої Британії. Водночас із цим єгипетська преса почала дуже огірчено й гостро атакувати З'єдинені Держави й Англію, заявляючи, що вони в своїй відмові не керувалися ніякими економічними оглядами, а тільки політичними, зокрема тим, що Єгипет увійшов у ближчі економічні взаємини з державами совєтського бльоку і що єгипетський уряд визнав червоний Китай. Незадоволення офіційних єгипетських кіл і преси пробує використати совєтський амбасадор Кісельов, заявляючи, що, хоч Совєтський Союз не одержав ніякого прохання в справі допомоги на побудову греблі, але він готовий кожної хвилини дати Єгиптові потрібну поміч.

Тіто відбув секретну розмову з Мікояном і поїхав відвідувати грецького короля

Пула, Югославія. — Президент Юґославії Тіто відбув у своїй літній резиденції у Бріоні секретну розмову з Анастасом І. Мікояном, першим заступником совєтського прем'єра. Тіто і Мікоян конферували цілий день, замкнувшись перед журналістами. Після розмов не опубліковано ніякого комунікату про хід і зміст конференції, подано тільки до відома, що Мікоян прибув до Юґославії на відпочинок і що його відвідини в Тіта були цілком неофіційні. На другий день після розмови з Мікояном маршал Тіто разом із своєю дружиною виїхав яхтом на острів Корфу, де перебуває король Греції Павло і королева Фредеріка. На Корфу перебуватиме Тіто п'ять днів, відбуваючи розмови з членами грецького уряду про актуальні справи, особливо ж про справу Кипру. Відвідини Тіта на Корфу, як подає юґославська інформаційна служба Танюґ, мають теж цілком приватний характер.

В СВІТІ

● **Британській королеві Єлисаветі II** показано на військовій базі в Мерґем, Норфолк, перший раз атомову бомбу. Спочатку хотіли показати королеві тільки модель такої бомби, але чоловік королеви князь Единбурґу настояв на тому, щоб Єлисаветі показали справжню атомову бомбу.

● **Одинадцять мільйонерів** з Вичита в Кензас, здебільш підприємців і професіоналістів, вибралися в подорож до Совєтського Союзу, щоб задемонструвати совєтському населенню, що капіталісти такі ж люди, як і всі інші, і що вони не виглядають так, як їх представляє совєтська пропаґанда.

● **Два альжирські повстанці**, переодягнувшися за жінок, зробили засідку і почали стріляти на французьку патрулю у Соук Аграс, поблизу тунезійського кордону. Французи почали відстрілюватися і вбили обидвох повстанців. Цього ж самого дня французи вбили в різних місцевостях Альжиру ще 8 повстанців і взяли в полон п'ятьох. Ув'язнено 50 осіб за допомогу повстанцям.

● **Папа Пій XII** виголосив промову до 1000 посадників італійських міст, зібраних в базиліці св. Петра. Папа закликав посадників не співпрацювати в ніякому випадку з людьми, які хочуть будувати світ на запереченні Бога і які хочуть, щоб Христос залишався поза школами, фабриками і парляментами.

● **В параді**, що відбулася з приводу 12-тої річниці існування комуністичної Польщі, взяла участь совєтська делеґація під проводом прем'єра Булґаніна. Парада не була така многолюдна і войовнича, як минулими роками, коли поляки погрожували війною Заходові. В промовах, виголошених з приводу цієї річниці, не було ніякої згадки про події в Познані.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ГОЛОС ПЕРЕСТОРОГИ

У вчорашньому виданні цього щоденника опубліковано точний текст двох листів українських політичних в'язнів із совєтських концентраційних таборів. Один лист скерований до Комітету Людських Прав при Організації Об'єднаних Націй, а другий до української еміграції у вільному світі. Обидва ці листи — це в першу чергу голоси перестороги, легковаження яких було б рівнозначне з легковаженням отруйної гадини за пазухою.

Коротко про самі листи. Написані вони таким типовим для совєтських обставин фіолетним хемічним олівцем на шматках також типового совєтського полотна, правдоподібно видертих з підшивки одягу. Очевидно, що ніхто не виявить шляху і способу, яким ці листи дісталися у вільний світ. Але це очевидне, що саме з тією тенденцією вони були посані, про це говорить їх зміст і про це є виразна згадка в самих листах. Для публіки відомо тільки, що ці листи продістались підпільним організаційним зв'язком до рук Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради в Европі та до Делеґатури того Представництва в Ню Йорку, де перебуває теж і генеральний секретар закордонних справ УГВР, п. Микола Лебедь.

Очевидно, що поява таких листів у вільному світі не належить до буденних явищ, як очевидно й те, що коли такі листи появляються, то цілком природно, що в завжди з конечности і професійного обов'язку недовірливого журналіста мусить виникнути запит щодо автентичности того роду посилок. Цю автентичність переконливо потверджують не тільки представники організації, яка ці документи одержала і представила, але й самі оригінальні документи, як своєю формою, так і своїм змістом.

Зміст цих листів направду говорить сам за себе. Написані вони безпретенсійно, без будь-якої нотки прихованої вузької тенденції, написані просто, щиро і по-людськи в найбільш нелюдських обставинах. Написали їх українці, що є в'язнями мордовських совєтських спеціяльних таборів каторги і знущань. „Нам відібрано всяке елементарне право існування на землі... Нас загнано в табори, засуджено строгими вироками... не за підпал, убивство чи зраду, лише за те, що ми, як і кожний волелюбний народ, домагаємось свого законного права на своїй землі..." — сказано в листі до ОН, при чому наведено, наче в Американській Декляpації Незалежности, цілий ряд конкретних фактів на доказ цього твердження. „Тому у нас виринає запит: чи знає культурний світ про умови, в яких находимося не лише ми, в'язні, але і весь наш народ?" — запитують автори цих листів, що їх можна вважати найбільш характеристичними документами нашої доби, проклятої мільйонами поневолених і катованих людей.

Сьогодні ще передчасно говорити, який відгомін матиме це послання невільників до вільного світу і чи цей світ відгукнеться на їх голос, чи, можливо, далі задовольнятиметься пропаґандивними брехнями совєтських людожерів, плекатиме надії на їх поправу і віритиме в їхні брехні про „зміни". Автори листа, які носять лахміття каторжників з нумерами і яких можна вважати куди законнішими представниками поневолених Москвою мільйонів людей, ніж совєтських дипломатів у фраках, підкреслюють, що вони не просять ласки-помилування для себе, а тільки домагаються свого права на життя, яке їм належиться.

Очевидно, що вільний світ може зіґнорувати їхній голос, але цим він зіґнорував би не десяток чи два підписаних псевдонімами або початковими літерами осіб, не зіґнорував би навіть тих мільйонів каторжників совєтської рабовласницької системи, в імені яких вони говорять і мають право говорити, але зіґнорував би в першу чергу найбільш актуальний голос перестороги для нього самого, для того ж вільного світу, який завтра, за рік чи за десять років може впасти такою самою жертвою совєтської тиранії, як нею впали ті, що до нього апелюють. Якщо б цей апель був зіґнорований, то легко може настати час, коли вже не буде до кого апелювати, бо не буде вільного світу.

Не менш багатомовний і наглядний є другий лист, другий апель, цим разом до української еміґрації. Дивним збігом фактів у листі підкреслено, що оповіданнями про розбиття та гризню української еміґрації большевицькі сатрапи намагаються в першу чергу підірвати мораль та силу спротиву українських каторжників і українських борців за волю за залізною заслоною. Вони в ці оповідання не вірять, але про це згадують і просять: „Друзі, не забувайте нас!" І чи не є це голос перестороги, найбільш актуальний голос перестороги для нас усіх?! Чи не є це страшна трагедія, що українська еміґрація, посварившись та порізнившись в ім'я моральної допомоги українському народові та його визвольним змаганням, дає рівночасно найсильніші арґументи ворогові для підважування моральної сили українських мучеників і борців за волю!

Ми матимемо право очікувати і вимагати відповіді і акції вільного світу на український голос перестороги з-поза залізної заслони щойно тоді, як в першу чергу самі візьмемо собі до серця той голос перестороги, що звернений, зокрема, до нас, українців: єднаймось і об'єднано пам'ятаймо про тих наших братів, що в неволі!

КОНФЕРЕНЦІЯ В ПАНАМІ

Конференція президентів американських держав, яка відбулася 21-22 липня в столиці Панами, пригадала політикам усі ті проблеми, які стоять перед країнами Латинської Америки та ЗДА. Президент Айзенгавер надавав цій конференції дуже важливе значення, коли рішився взяти в ній участь, хоч лікарі вважають його ще за виздоровця, який повинен уникати надто великого напруження.

І хоч в повідомленнях про цю конференцію говорилося, що на ній не вирішуватимуть жадних проблем, бо вона мала бути тільки товариською зустріччю, все ж таки вона матиме й поважне значення для поглиблення зв'язків між країнами, що лежать на південь від ріки Гранде і ЗДА.

Без сумніву, президент Айзенгавер відіграв найважливішу ролю на цій конференції, бо самі ЗДА мають майже стільки населення, скільки всі інші американські держави разом, а економічна сила ЗДА і їх оборонна могутність далеко більші від всіх південно-американських ресурсів.

Не є жадною таємницею, що країни Латинської Америки не цілком вдоволені з того становища, яке займають ЗДА в Західній Півкулі. Держави Латинської Америки хотіли б, щоб ЗДА були дійсним провідником між ними і щоб розуміли ті політичні й економічні сили, які нуртують в тих країнах. Та ці політичні застереження південноамериканських політиків зовсім не перешкоджають тому, що район Латинської Америки дістає з ЗДА більше долярів, як Західня Европа. Ці доляри приходять за продані до ЗДА товари та шляхом позичок і дарунків.

Ніхто з політиків держав Латинської Америки не називає ЗДА „імперіялістом", що більше, вони хотіли б, щоб уряд ЗДА допоміг їхнім державам розв'язати ті моральні, політичні й економічні проблеми, які там чекають на розв'язку.

В країнах Середущої й Південної Америки панують тепер сили ліберальної демократії. Вони підтримують взаємно одна одну проти нечисленних тамошніх диктаторів, вважаючи їх за залишки минулої доби. Дехто з цих ліберальних демократів гадає, що державний секретар Дж. Ф. Доллес підтримує диктаторів тим, що гостро проти них не виступає, хоч в дійсності ЗДА ведуть політику строгого невмішування у внутрішні справи американських держав.

Президент Айзенгавер мусів бути дуже обережний в своїх заявах, щоб нікого не вразити на цій конференції. Айзенгавер мусів добре вважати, щоб не зробити тієї помилки, якої малощо не допустився віце-президент Річард М. Ніксон, коли два роки тому об'їжджав деякі країни Латинської Америки. Ніксон дістав був з державного департаменту інформації, що президент Коста Ріка, Хозе Фіґерес, — „комуніст". Одначе, перший секретар американської амбасади в Коста Ріка звернув увагу Ніксонові на цю помилку, і він взяв правильну лінію у відношенні до противника комунізму — президента Фіґереса.

Країни Південної й Середущої Америки бажають проводу й допомоги від ЗДА в розбудові своїх занедбаних народних господарств. Вони хочуть для своїх 170,000.000 мешканців збудувати нові фабрики, поліпшити транспорт, збільшити продукцію, піднести заробітну платню і підвищити життьовий рівень так, щоб він хоч приблизно дорівнював життьовому рівневі мешканців ЗДА. Через десять років після світової війни в Латинській Америці працюють ще на ріллі при помочі ослів і волів, хоч деякі міста вже зовсім нагадують Шикаго чи Дітройт.

Всі південноамериканські держави, за вийнятком, може, Бразилії, не можуть самі розв'язати своїх економічних проблем і потребують в цій галузі допомоги збоку ЗДА. Вони хочуть також допомоги в галузі соціяльно-ідеологічній, бо деякі з них стоять на порозі революції.

І так, в Колюмбії після революти 1948 року прийшли до влади реакційні сили, які очолює військовий диктатор. Ліберальні демократи стараються здобути владу, що може привести до громадянської війни, тим більше, що місцеві комуністи використовують напружене становище в тій країні.

Також незадовільні соціяльні відносини в Болівії, де мільйони індіян живуть на становищі напівневільників. Продукція не задовольняє потреб населення, на інфляцію валюти важко знайти лік.

Невияснене покищо становище в Арґентині після повалення диктаторського режиму Хуана Д. Перона. Уряд генерала Арамбуру старається відбудувати країну після хижацького режиму Перона, але одночасно мусить боротися проти прихильників попереднього режиму, які вже кілька разів пробували захопити владу.

Немаловажною є справа спільної оборони проти комуністичної аґресії. ЗДА мають радарову оборонну сітку вздовж північних, східних та західних кордонів, але південні їх кордони зовнім не забезпечені. Тепер вся Західня Півкуля — один фронт, і тому треба подумати про єдину оборонну стратегію.

Президенти латинсько-американських держав мусіли звернути увагу й на економічну аґресію, яку розпочали країни з-поза залізної заслони, збільшуючи до цих країн імпорт своїх товарів.

Всі ці проблеми обговорювали учасники конференції в приватних товариських розмовах. Конференцію закінчили ополошенням Декларації ідеалів, яку підписали президенти 16-ох держав та чотири вибрані президенти, а два неприсутні президенти, Колюмбії та Гондурасу, погодилися з її змістом.

Декларація ідеалів складається зі вступу і п'ятьох пунктів. В ній говориться про те, що „призначенням американських держав є створити таку цивілізацію, яка дала б людству справжнє розуміння волі в тому дусі, що держава має бути слугою людини, а не її паном, і що всі народи можуть жити разом в мирі і в гідності". Цей ідеал волі можна осягнути через соціяльний і економічний розвиток, і тільки при спільній співпраці всіх американських держав.

Організація Американських Держав, в якій мирним способом вирішується всякі проблеми, є найкращим показником того, як можна мирно полагоджувати спірні політичні, економічні та інші проблеми.

Американські держави, які шанують громадянські права, боротимуться проти всіляких тоталітарних зазіхань, противних духові традиції американізму, який є твердинею оборони людської волі і національної незалежности.

Ця Декларація ідеалів закінчується таким пунктом: „Об'єднана й сильна Америка дбатиме не тільки про добробут цього Континенту, але й про те, щоб цілий світ міг користати з добродійств миру, опертого на справедливості і волі в світі, в якому всі народи, без різниці раси і релігії, зможуть працювати з власною гідністю та довір'ям до своєї майбутности".

Президент Айзенгавер поставив конкретну пропозицію: створити окрему комісію, яка дбала б про те, щоб приспішити той час, „коли всі американські держави зможуть користати з добродійств атомової енергії для мирних цілей, тобто в промисловій та медичній ділянках". Айзенгавер заявив, що проситиме свого брата, д-ра Мілтона Айзенгавера, щоб у цій комісії репрезентував ЗДА. Цю пропозицію учасники конференції прийняли гучними оплесками.

В. І-с.

І ТИ, БРУТЕ?...

У книзі „Caucasian Review" виданій в Мюнхені 1955 р. Інститутом для вивчення СССР, надруковані дві тенденційних і неправдивих статті, а саме: „The Caucasus" A. Namitok і „The Circassian's Part in the Civil War" I. Natirboff. Автори цих статтей відомі на Кубані черкеські політичні діячі, що брали активну участь у творенні на Північному Кавказі республіки Кубанський Край. Обидва вони були членами Кубанських Рад, в яких засідали 8 депутатів від черкесів і карачаєвців, бо й до революції обидва ці малі народи територіяльно належали до Кубанської области, а через неї — до Кавказького намісництва.

Айтек Алієвич Наміток був також міністром юстиції республіки Кубанський Край, першого її уряду, прем'єром якого був Л. Л. Бич. З цим урядом А. Наміток провів І-й Кубанський Крижаний Похід, що закінчився на Дону в станицях Єгорлицькій і Мечетинській (кубанський уряд мав свій осідок в останній). 23-го червня 1918 р. А. Наміток бере участь у нарадах (в Новочеркаську) членів Ради й уряду, де вирішувалося питання: об'єднуватися з Україною (саме тоді вернулася делеґація з Києва від гетьмана П. Скоропадського), чи лишитися в спілці з Добровольчою армією? А. Наміток, К. Безкровний і С. Манжула голосували за єднання з Україною, але більшість на чолі з Бичем була за спілку з Добровольчою армією. Після 2-го походу на Кубанську територію уряд її, а з ним і А. Наміток, замешкали в столиці — Катеринодарі. Як міністер юстиції, А. Наміток брав чи не найжвавішу участь в складанні й затвердженні нової Конституції республіки Кубанською Надзвичайною Крайовою Радою. Ця Конституція трактувала Кубанський Край, як цілком самостійну, ні від кого незалежну державу. Представники Добровольчої армії довго сперечалися проти такої конституції і, не зважаючи на те, що прем'єр Л. Л. Бич зробив декларацію про тимчасовість цього документу, залишили на чолі з ген. Лукомським засідання. З цього моменту, 11 листопада 1918 року, взаємини з Добровольчою армією чимдалі погіршувалися: кубанці вважали свій край за самостійну державу, а ген. Денікін усіма засобами перешкоджав творенню кубанської армії, під кінець називаючи її „Кавказькою армією". Перед закінченням цієї сесії Куб. Надзвичайна Крайова Рада для інформації світу обрала делеґацію на чолі з головою Законодавчої Ради Л. Л. Бичем. До делеґації обрано й А. Намітока, і з нею він виїхав до Парижу. В останньому частина делеґації, а саме: Л. Бич, А. Наміток, А. Кулабухов (б. міністер внутрішніх справ Кубанського Краю і православний священик) і ген. Савицький підписали проєкт „догоди дружби" з делеґацією Республіки Горців Кавказу, яку мусіли ще затвердити, чи відкинути парляменти названих республік. З інформаціями взагалі і проєктом зазначеної догоди зокрема з Парижу до Катеринодару було вислано А. Кулабухова. Ген. Денікін використав цей привід, розігнав Кубанські Ради (оголосивши Кубань тиловим районом Кавказької армії), повісив А. Кулабухова, а 12 депутатів Ради вислав англійським кружляком до Царгороду без права виїзду з нього. Серед 12-ти було і 2 черкеси (Султан Шахім Гірей і Мурат Гатагоу). Перед цим Добровольча армія підступно застрелила М. С. Рябовола, голову Крайової Ради в Ростові н/Д. Всі ці події добре відомі А. Намітоку, як він добре знає, що кубанські громадяни й козаки не були лише „білою армією", а представляли собою громадян самостійної республіки Кубанський Край, яка була проголошена ще в грудні 1917 року.

І. Натірбов, менш яскрава постать, ніж А. Наміток, але майже у всіх складах урядів був міністром „в горських справах" і тому також у деталях знайомий з справами республіки Кубанський Край, про яку й словом не згадав у своїй статті. Він виїхав до Туреччини вже по капітуляції Кубармії на Чорноморському побережжі.

В статті „Кавказ" (5-11 ст. Ревю) А. Наміток присвячує більше уваги язиковій справі і мандруванню через Кавказ народів. Одною фразою автор згадує, що на початку 865 року Русь (з Києва — очевидно Україна) захопила була степову Черкесію і перебувала там до приходу татар. Тим часом з історії знаємо, що з IX по другу половину XII стол. там було українське князівство Тмуторокань, яке мало свого князя й власного архиєпископа. Серед князів Тмуторокані особливо вславився Мстислав Удалий (син Володимира Великого), який перемагав у походах черкесів і їхнього князя Радедею. З ослабленням України Тмуторокань захоплювали по черзі: греки, італійці, татари і нарешті турки. Одначе, українське населення в Тмуторокані ніколи не переводилось, ховаючись при небезпеці в плавнях по очеретах. Коли ж постала Запорозька Січ, то запорожці заходили на старі українські житла, селилися там і навіть сварилися з донцями, що також забредали на озівське побережжя Кубані. Указ цариці Єлизавети з 11 липня 1745 р. свідчить, що в ті часи на Кубані чимало запорожців жило постійно. І переселенці чорноморці (кол. запорожці) в 1792 р. були не першими представниками там українського народу.

Переказуючи далі боротьбу Росії з Кавказом, А. Наміток і в 1917 році бачить на Кавказі лише дві республіки: Північно-Кавказьку та Транскавказьку (пізніше з неї постали: Азербайджанська, Грузинська й Вірменська республіки). Про Кубанський Край, Ставропільщину й Чорноморщину ні словечка, навіть слова Кубань не згадується. Через таку іґнорацію правди треба хоч найкоротше навести дійсні факти.

За царизму, перед революцією, до Кавказу, як окремої адміністративної одиниці Кавказького Намісництва в Росії, входили: Ставропільщина, із значною перевагою українського населення; Терське військо (також більшість українців-навгородних); Дагестан (головна маса горців); Кубань (перевага також українського населення), адміністрації наказного отамана якої підлягала й Чорноморщина (головна маса населення походила з запорожців, що прибули останніми з Туреччини за отаманства Гладкого), а в 1870 р. ці козаки (12 станиць) обернено в селян; Грузія (Тифліська й Кутаїська губернії); Азербайджан (Бакинська губ.) й Вірменія (Еріванська губ.). З усіх цих пізніших державних утворів Кубань перша, бо ще 24. IX. 1917 р., проголосила свою незалежність і деклярувала, що Росія має стати демократичною федеративною республікою.

Щодо статистики населення, то за даними на 1. І. 1916 року в самій тільки Кубанській области рахувалося 3.177.431 душ, з яких горців (черкесів і карачаєвців) було біля 150.000 душ, себто останні становили лише 4,7% всього населення. Північний Кавказ (без Азербайджану, Грузії й Вірменії) мав населення 8.363.000 душ, з яких усі горці, включаючи дагестанців, становили біля 865.000 душ, себто біля 10%. Отже, горці, як серед кубанців (4,7%), так і серед цілого Північного Кавказу (10%) були під час революції в малопомітній кількості. Економічно горці також були бідніші, ніж населення Кубані, Ставропільщини й Чорноморського узбережжя. Варто згадати ще, що по „замиренню" Кавказу (1864 р.) російський уряд заборонив брати горців до війська, а тому вони не мали змоги знайомитись з модерною зброєю.

Отож, вислів А. Намітока, що північно-кавказці (в розумінні горці) були базою білої армії (очевидно, Корнілова-Денікіна) не відповідає правді. Базою людського матеріялу й економічною були: кубанські козаки, що на початку 2-го походу на Кубань становили 80% складу Доб-

(Закінчення на стор. 4-ій)

РЕЦЕПТИ НА ВИЗВОЛЕННЯ

Лондон. — Про недолю еміґрантів писав свого часу гетьман Пилип Орлик: Нещасливі уважають за дійсне те, чого бажають. Це „побожне бажання" помічаємо часто серед еміґрації всіх народів. Бо що ж лишається еміґрантам як не надії на ліпшу будучність?

Пригадую один комічний факт з другої світової війни: два колишні службовці царських канцелярій попали після перемоги большевизму в Сербію. Коли Гітлер 1941 року послав свої армії на Схід, то ці старі бюрократи гостро посперечалися і навіть побилися за те, хто з них має бути „тавричеським губернатором". (За царського режиму до Таврійської губернії входила частина Степової України і Крим).

Ці кандидати на губернаторські посади прийшли мені на думку, коли я прочитав статтю Г. Ріпки, міністра Чехословаччини в 1945-48 рр. Тепер п. Ріпка проживає на еміґрації. У відомому щоденнику „Манчестер Гардіян" з 9 липня п. Ріпка пише, що, коли нема виглядів на визволення пригноблених Москвою народів шляхом війни, то треба шукати іншого способу, як позбутися російської влади: „Сильна і тонка дипломатія має здійснити поступове визволення поневолених країн". П. Ріпка радить використати соціяльні й політичні рухи в сателітних країнах, які, мовляв, примусять совєтський уряд робити поступки. Щоб позбутися мороки з сателітами, — мислить п. Ріпка, — московський уряд міг би піти на звільнення сателітних країн, але тільки при одній умові: щоб ці країни, між Балтійським і Чорним морем, не були в дальшому загрозою для совєтської імперії.

Як переконати Москву, що її імперії не грозитиме війна збоку Болгарії, Румунії, Чехії, Угорщини та Альбанії? Дуже просто: треба справу визволення сателітів сполучити з проблемою Німеччини. Східню й Західню Німеччину належить об'єднати, але з тим, що об'єднана Німеччина не буде належати до воєнних бльоків — східнього чи західнього, буде невтральна. Теж і визволені сателіти лишилися б невтральні. Тоді, думає п. Ріпка, Москва задовольнилася б тим, що має в межах Совєтського Союзу, і випустила б на волю сателітів...

Читаючи такі проєкти, приходить на думку, що не все в порядку в головах деяких бувших міністрів. Чи боїться Москва „соціяльних і політичних рухів" у сателітних країнах? Був час (1919-20 роки), коли масові повстання відбувались в Україні, в Грузії і інших частинах бувшої російської імперії, але це ніяк не примусило большевиків до поступок народним рухам.

Що може обіцяти п. Ріпка Москві? „Невтральність"? Москві потрібна не невтральність сателітів, а їх народне багатство, праця цих народів для збільшення могутности Совєтської імперії. Не свобода народів на думці комуністичних провідників, а включення, після відповідної підготови, в єдину централізовану совєтську імперію всіх сателітів і навіть злиття їх в одну „совєтську націю". Така Ленінова „національна теорія", і п. Ріпка мусів би вже дечого навчитись.

Цікаво: серце п. Ріпки болить тільки за сателітами. Він нічого не згадує за балтійців, а Україну, народи Кавказу і ін. він великодушно „дарує" Москві, щоб у Кремлі не гнівалися. Недарма ж п. Ріпка писав у своїй книзі, що сателітам загрожує „український імперіялізм"...

(38)

Василь Мудрий

ІВАН ФРАНКО ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Проф. Михайло Грушевський пише у зв'язку з цими подіями у своїй статті „Апостолові праці" (Див.: „Україна", Київ, 1926, книга 6) ось що: „Народовці цю його сповідь (Франка) попробували використати для нової анатеми. Пригадую собі з тодішніх оповідань, яку хвилю злорадства викликала вона в народовецькім осередку: руки собі затирали, потішаючись, що от цей „землетрясець" нарешті вбив себе в очах українського громадянства, і можна буде його як нешкідливого трупа викинути на смітник".

Зовсім інакше оцінює цю „сповідь" Франка д-р Михайло Лозинський у цитованій вище праці. Він пише: „Очевидно, мусіло накипіти у Франка на серці з приводу довголітнього відношення до нього збоку великої частини української громадянства, — до нього, що своїми творами займав найважніще місце в українському письменстві. Але це ще далеко не давало причини до таких міркувань. Пояснити їх треба хіба тією рисою особистої вдачі Івана Франка, про яку писав йому (в листі з 28 січня 1893 р.) Драгоманів з приводу одної його полемічної записки: „Я боюсь, щоб теперішня полеміка Ваша не була Вам же на перешкоді і щоб Ви самі не пожаліли, що написали її, як се було нераз з Вами, коли Ви давали волю своїм хвилевим „увлеченіям", а надто полемічним". Цим, що Франко давав волю своїм хвилевим настроям, треба пояснити і його статтю про Міцкевича, і його міркування про любов і обов'язок в своїм українськім патріотизмі, і його ювілейну статтю про Павлика („Літературно-Науковий Вістник" з 1905 р., кн. 3), і його передмову до першої частини листів Драгоманова до нього з неґативними увагами про Драгоманова. Це не обнижує його заслуг, але потверджує ту вічну правду, що і найбільші люди мають свої слабості і хиби".

Ця обговорювана справа обох статтей знайшла відгомін і в поетичній творчості Франка. У відповідь на статтю „Діла" він написав її авторові ось що:

Ти, брате, любиш Русь, як хліб і кусень сала,
Я ж гавкаю раз-в-раз, аби вона не спала.
Ти любиш в ній князів, гетьмання, панування,
Мене ж болить її відвічнеє страждання.
Ти любиш Русь! За те тобі і честь і шана.
У мене ж тая Русь кривава в серці рана!
Ти, брате, любиш Русь, як дім, воли, корови,
Я ж не люблю її — з надмірної любови.

Знов же поетичною ремінісценцією до статті „Дещо про себе" й одночасно коментарем до неї є така поезія Франка:

Важке ярмо твоє, мій рідний краю,
Не легкий твій тягар.
Мов під хрестом отсе під ним я упадаю,
З батьківської руки твоєї допиваю
Затроєний пугар.

Благословлю тебе! Чи ждать тобі ще треба
Поваги й блиску від будуччини,
Чи ні, — одного лиш тобі благаю з неба,
Щоб з горя й голоду не бігли геть від тебе
Твої найліпші сини.

Щоб сіячів твоїх їх власне покоління
На глум не брало і на сміх.
Щоб монументом їх не було те каміння,
Яким в відплату за плодючеє насіння
Ще при життю обкидувано їх.

ПОДОРОЖНІЙ

Відпочинеш і підеш знову.
Що ж, заходь до мойого дому,
Щоб вином моїм рубіновим
Затопити дорожню втому.
Гостре щастя раптовим блиском
Мою душу до дна пропалить:
Не чужий ти, а свій і близький,
Це ж на тебе я так чекала!
В день звичайний розквітне свято,
Мов бузок запашний у січні,
І кохання легке й крилате
Я запрагну змінить у вічність.

*

Ти відходиш вже? Що ж, не плачу,
Не сумуй і ти, подорожній!
Хтось незнаний нам шлях призначив
І покинуть його не можна.
Біль зламаю, а сльози витру.
В зимну ніч, на твої дороги
Тільки сміх мій весняним вітром
Буде бігти — тобі навздогін.

ОЛЕНА ТЕЛІГА

Д-р Ярослав Коропей

КІЛЬКА ВРАЖЕНЬ З ЙОСЕМІТІ В КАЛІФОРНІЇ

Після безперервної тридцятигодинної праці та нічної служби в лікарні аж ніяк воно було здобутися на туристичний настрій. Бажання сну не сходило з гадки. А може все таки Славутичі й Степаненки роздумали й закинули гадку про мандри в ліси? Так роздумуючи, чую, як під хату заїздить авто і голос „Ідемо". Нічого не вдієш, ідемо.

У сяєві заходу сонця мчиться авто прекрасним широким шляхом поміж чудовими безмежними садами помаранчових дерев. Забувається втома, простори все більше манять своєю неосяжністю. Навіть не стямилися, як опинилися в місті Мерсед при державному шляху 99. Тут вирішили заночувати. На жаль, крім мене, ніхто більше з нашого товариства не міг заснути. Сонну колисанку співав гук тягарових машин, потягів та навіть літаків.

Раненько вирушаємо далі стейтовою дорогою 140 і через дві години ми в парку Йосеміті — „Yosemite National Park" — гористій, незвичайної краси околиці, яка знаходиться в східній Каліфорнії, на західньому узбіччі пасма гір Sierra Nevada, що в перекладі з еспанської на нашу мову визначає „пилко-зубчасті, снігом покриті гори".

Індіянське слово „Йосеміті" значить „сірий ведмідь". Це — назва одного з войовничих, найбільш непримиренних до білої людини, індіянських племен, що безпечно замешкувало ті недоступні околиці аж до 1850-го року, коли майор Сейвидж (Savage) зі своїм куренем війська перший з білих здобувся на відвагу вступити в ті прерії.

Настрій у всіх нас чудовий. Погода — що кращої і вимріяти годі. Перед нами речі, про які люди дива оповідають, і які ось ми незабаром побачимо. Багажники в обох автах виповнені вибагливими харчами, отже нема нам чого боятися голоду, навіть серед пустинних гір. Аж ось нагло запримічую якийсь „нездеклярований" вираз обличчя пані Віри Славутич. „Що сталося?" — питаю. Майже в одчаї вона розводить руками: „Замкнула ключі всередині, закриваючи багажник". Вдаю, що намагаюся її потішити, а в дійсності лють огортає мене. Стільки харчів, а їсти їх не доведеться! Поїдуть недоторканими додому. А що, коли й п. Галя Степаненко піде Віриним шляхом, поступить так „економічно" і замкне ключі в другому авті?..

Д-р Славутич якось полоскотав свого Понтіяка таки без ключів — і рушаємо далі. Повільно крутою доріжкою, гірським просмиком, поміж ґранітними горами, перериваними глибокими ущелинами котиться авто. Тяжко тут говорити про схили гір. Їхні ж бо стіни стремлять прямовисно і викликають враження, немов би ми знайшлися десь всередині якоїсь величезної, не людьми збудованої, згори освітленої святині. А гори у своїй імпозантній цілості здаються не мертвими ґранітними скелями, а істотами, що палають своїм життям: одні, легко похилившись назад, немов би поринули в маєстатичну задуму. Другі цілком прямовисно здіймаються у своїй величі понад голови своїх подруг. Кидають визов вихорам і тучам. Ось по правому боці здіймаються вгору на 2.700 стіп „Cathedral Rocks". По той бік доріжки, гордий своєю поставою, стоїть ґрандіозний „El Capitan" — уточнення перманентности. Має 3.300 стіп ґранітної висоти. Далі видно „Three Brothers" величаву групу гір, що спинаються одна понад одну, найвища приблизно 4.000 стіп, нагадуючи новим і новим поколінням про трьох братів — синів ватажка індіян, полонених в 1852 році.

Проїхавши трохи далі, відчуваємо дрижання землі та рев водоспаду. Коли прислухатися докладніше, то чується і гострий свист, і шелест вітру, змішаний з могутнім гуркотом води. Це водоспад Йосеміті з'являється перед нами в усій своїй красі, силі та нагальності. З висоти 1.430 стіп летять лявіни води білого-пребілого кольору, розкидаючи довкола могутній рев. Нагадують комету з довжелезним хвостом. Сонце під певним кутом посилає своє проміння на ті маси спадаючої води, і вся ця, на вигляд дика, жорстока бурхлива маса, змінюється в гармонійну своїми кольорами веселку.

Для порівняння варто додати, що водоспад Йосеміті у дев'ять разів вищий за водоспад Ніяґара.

Вузенькою кучерявою доріжкою, черепашиним темпом спинається авто, а в ньому — ми, на вершок льодівця, т. зв. „Glacier Point". Прямо хаос вражень огортає людину під час тієї їзди. Вуха закладає зміна тиснення повітря, віддих у грудях запирає і подив, і жах. Доріжка в'ється над самим узбіччям безмежної кручі — тут же над самою прірвою. Здається, що людина підноситься на крилах у височінь, з якої тяжко буде повернутися вниз. Глянеш у долину — і замість побачити там ґрунт, видно тільки далекі хмарки. Після 36 миль такої їзди, ми нарешті на самому шпилі льодівця, стіни якого спадають ось тут таки під вашими стопами, під кутом 90 ступнів. Зісуваєш ногою камінчик, і він летить у повітрі 3.254 стопи, неначе в інший світ, неначе в Нірвану. Глянеш униз — і кров ціпеніє в жилах. Ступиш лише один крок далі — і полетиш десь у вічність. Ген-ген унизу простягнулась панорама долини зі своїми водоспадами, ґранітними велетнями-скелями, які завершені то куполами, то гострими, немов у у частоколі, шпилями. Свою маєстатичністю цей вид просто мову відбирає. На вид тієї краси Яр Славутич попав у стан екзальтації. Став на самому урвищі кручі, підняв руки до небесних висот і застиг непорушно, немов статуя. І нагло почало ввижатися, що ось-ось полетить він коміть головою. Полетить у вічнівсніть! За секунду мав я його вже у своєму фотографічному апараті. Щонайменше стільки по ньому в мене зостанеться, думаю. Тим разом Господь хоронив від нещастя. Але на майбутнє твердо постановив собі берегти поетів у небезпечних місцях.

На другий день охопили нас подивом велетні-дерева, що ростуть у підніжжі ґранітних скель. Називають їх „Seqoia Gigantea" на згадку про індіянського ватажка Sequoyah, що перший запровадив індіянську абетку. Деякі з них нараховують по 4.000 років. Тобто тоді, коли задумували щойно будувати „вічний Рим", дерево, перед яким зараз стоїмо, мало вже біля 1.300 років. Жадне з тих дерев не всохло від недуги чи старости. Хіба громи знищили декілька з них. Виходить отжеж, що ці дерева — одинокі живі істоти, які своїм віком найбільш наближені до вічности. Покриті вони корою, завдовшки 2—4 стопи, що є такою відпорною супроти вогню, як азбест. Маючи в собі багато танніну, вони відпорні проти комах та інших шкідників. Під корою знаходиться дерево, що майже таке витривале, як залізо. Деякі з них мають окрему назву, як, напр., „Сірий Велетень", „Генерал Грант" „Генерал Шерман". Протягом тисячоліть встигли вони вирости до поважних розмірів. Крізь дупло одного з них (дупло спричинене правдоподібно блискавкою) веде дорога, якою зовсім вигідно переїздить авто. Ось кілька даних про їхні виміри: промір пня „Сірого Велетня" внизу виносить 34,7 стопи, висота його — 209 стіп, а висота інших доходить до 300 стіп. Не зважаючи на такі великі розміри, ці дерева все таки не роблять враження аморфної маси, а радше нагадують величезні грецькі колони. На висоті ж бо 100 стіп промір пня виносить 15 стіп. Найбільше дерево — „Генерал Шерман" без гілляк важить 2.100 тони (4.200.000 фунтів). Якщо б зрізати його і навантажити на потаг разом із гіллям, то виповнив би ним 205 залізничних тридцятивонновых вагонів, склавши потяг завдовжки коло двох миль. Своїм корінням засягнуло воно від двох до трьох акрів землі.

Опинившись у тіні тих тисячолітніх велетнів, людина відчуває якісь незбагненні містичні почуття. Родились і вмирали люди, творились і зникали держави й народи, відбувались кліматичні зміни, і ось перед нами живий свідок тих подій. „Все йде, все минає", а ця „рослина" існує в усій могутності свого здоров'я й сили. Роздумуючи під верхів'ям тих дерев і любуючись промінням сонця, що пробивається крізь величезні колонади, які вершками сягають у безмежність, людина відчуває, що на душу спливає спокій і масолода. Це ж бо одне з тих нечисленних місць у теперішньому зматеріялізованому світі, де пригадуються слова: „Возвидох очі мої вгору, отнюду же прийде помощ моя".

ПАМ'ЯТИ ПРОФ. ГРИГОРІЯ ТУЧАПСЬКОГО

2 липня, 1956 року після недовгої, але тяжкої недуги помер відомий нашій громадськості проф. співу Григорій Миколайович Тучапський. Сумна вістка про смерть облетіла пів світу, і не одна щира душа пройнялася скорботою з приводу невіджалуваної втрати: не стало доброго приятеля, щирої і лагідної вдачі людини, висококваліфікованого професора співу. Небіжчик осиротив дружину, перервав студії своїм відданим і вдячним учням, залишив у смутку багатьох приятелів.

Проф. Г. Тучапський народився у священичій родині 25 січня 1877 року в селі Красносільці, Чигиринського повіту на Київщині. Після закінчення Київської духовної семінарії почав студії у Петербурській консерваторії в 1900 році кляси співу проф. Габеля. За добрий голос і видатні успіхи в музиці дістав стипендію в цій же консерваторії. В 1903 році, по закінченні консерваторії, дебютував у Московській опері і в скорому часі був запрошений відомим імпресаріо князем Церетелі на баритонові партії до Петербузької опери, вистави якої відбувалися у великій залі консерваторії. Після двох сезонів у Петербурзі співав із великим успіхом у Харківській, Саратовській та інших операх як теж у Тифлісі й Баку.

Для вдосконалення співу і готування себе до ширшої педагогічної діяльности проф. Г. Тучапський поїхав до Італії, де учителями його були видатні професори співу Броджі в Міляні та Котоньі в Римі. Три роки тривали ці студії, по закінченні яких Г. Тучапський вернувся до Петербургу і там заклав свою власну студію. В 1918 році він переїжджає до Києва, де його запрошено на посаду професора співу в Київському Музичному Інституті ім. М. Лисенка. Большевицька революція перервала ці виклади в інституті. Ще до наступу большевиків на Київ з наказу Головного Отамана С. Петлюри в Києві була організована Українська Республіканська Капеля. Голова Музичного Відділу — композитор К. Стеценко запросив Г. Тучапського до цієї Капелі на посаду учителя співу. В скорому часі Капеля виїхала до Кам'янця Подільського з К. Стеценком на чолі, разом з нею виїхав і Г. Тучапський. Туди в скорому часі прибув і славний диригент Олександер Кошиць, який і став диригентом Капелі. З наказу Уряду Української Народної Республіки Капеля з своїм диригентом О. Кошицем виїхала в концертову подорож по Европі і разом з нею виїхав закордон і Г. Тучапський, як учитель співу і адміністратор.

Багато сил і праці поклав небіжчик для цієї Капелі, що з українською піснею тріюмфувала майже по всьому світу і зажила невмирущої слави. З осідком Капелі в Америці професор Тучапський залишився жити в Ню Йорку і тут заклав свою власну музичну студію, з якої вийшло багато добрих співаків. В своїй студії проф. Г. Тучапський працював щиро і невтомно аж до самої смерти, намагаючись віддати всю свою багату музичну культуру своїм учням, яких він щиро любив і поважав. В глибокій жалобі прощалися вдячні учні з своїм учителем. Довга, світла і плодотворна була путь його.

В. Завітневич.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мінн.

Ювілей проф. О. Грановського.

16 червня українці Міннеаполіс і Ст. Пол вшанували професора Міннесотського університету, Олександра Грановського на святочному прийнятті з нагоди 20-ліття його головування в Центральній Управі організації Державного Відродження України.

Вже сама присутність на прийнятті біля 200 осіб з-поміж усіх релігійних громад і святоглядових середовищ свідчила про велику пошану всього українського громадянства до Ювілята. Про цю пошану і велику оцінку заслуг проф. Грановського для українців і української справи в Америці свідчили також привітання, зложені особисто на прийнятті або надіслані телеграфічно і листовно від окремих людей і організацій.

Основну доповідь на прийнятті виголосив інж. С. Куропась з Шикаго, вказавши на велику і невтомну працю проф. Грановського для української справи від перших днів після його приїзду до Америки в 1913 р. Зокрема ця праця стала помітна і набрала широкого діяпазону, коли проф. Грановський став головою Центральної Управи ОДВУ. Збірки сотень тисяч долярів на допомогу українським організаціям в Европі до вибуху війни, інтервенції в державному департаменті і інших державних установах у Вашингтоні, інтервенції перед чужими урядами, зокрема пропаґандивна міжнародня акція в Сан Франсіско в 1945 р. під час першої сесії Об'єднаних Націй, і врешті масова допомога українським скитальцям в Европі — це лише короткий сухий перелік діяльности проф. Грановського як голови ОДВУ. Нераз ця праця була і прикрою, напр. в 1939—40-их роках, коли комуністи і їхні поплентачі повели були через федеральний уряд нагінку на ОДВУ і особисто проф. Грановського. Доповідач підкреслив також заслуги пані Грановської, яка на протязі всіх років була відданою і щирою помічницею проф. Грановському в його праці.

У мистецькій частині вечора відбулися деклямації віршів проф. Грановського (деклямували маленька Віра Демисюківна, пані Євгенія Коцюба, Ірина Денисюк, і Пилип Шайда), а п. Євгенія Верецька відспівала дві пісні написані проф. Грановським („Мій голос" і „Повстанська пісня"), до яких музику уклала пані Пащенко, диригент балету у Вірмінґгем, Алабама. Хор під управою п. Луцика відспівав дві пісні.

Прийняття було зорганізоване місцевими відділами ОДВУ, УЗХ і МУН.

Ю. П.

Ню Йорк, Н. Й.

Зустріч представників ЮСНСА — СУСТА

В суботу, 16-го червня відбулася в Ню Йорку ділова зустріч представників Американської Національної Студентської Асосіяції (ЮСНСА) і Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА).

В нараді взяли участь віцепрезиденти для зовнішніх справ обох організацій, пп. Clive S. Gray і Михайло Почтар, виконуючий обов'язки голови управи СУСТА, п. Володимир Петришин і секретар СУСТА, п-на Стефанія Міщишин.

В дружній і діловій атмосфері представники обох організацій на протязі 3-ох годин розглянули низку актуальних проблем із сучасного міжнародного студентського життя, накреслили деталі практичної співпраці обох організацій та узгіднили ряд проєктів на найближчий час.

Зустріч представників — це черговий успіх СУСТА на відтинку міжнародних взаємин студентства. (пм)

Ню Гейвен, Конн.

Показ ношi.

10. VI. ц. р., за стараннями 66 Відділу СУА переведено в залі УWCA в Ню Гейвені показ української народної ноші як також показ модерних жіночих суконок, вишиваних українськими взорами. Цю незвичайну мистецьку імпрезу, збагачену музичною програмою і танками, вже на передодні оголошено в Нюгейвенськім радіо і пресі. Тож не дивно, що святом тим було велике заінтересування та прибуло на неї крім української публіки, багато визначних американських гостей.

На сцені, прибраній килимами і квітами, поміж українським і американським прапором, виднiла велика мапа України, креслена п. В. Гіною і п. Р. Гижим.

Свято відкрила п. М. Гижа, культурно - освітня реф. Від. СУА в Ню Гейвені, українською і американською мовами. Щирими словами привітала гостей, чим витворила відразу теплий, своєрідний настрій. Пані О. Гіна, містоголова Від. СУА вітала також гостей і дякувала за численну присутність.

Американський Гимн відспівала п. Равлик при кампаніяменті форт. п. М. Гижої. Під керівництвом п. Василя Гіни виступили українські діти з Бриджпорту: О. Бабій, І. Дзячух, Б. Говерай і О. Максимюк та виконали дуже гарно 2 народні танки; коломийку і козачок подільський. Всі збирали щирі оплески присутніх. 13-літня Ляля Бойко в гуцульськім строю відтанцювала з великою легкістю і свіжістю танок „гонивітер". Потім приступлено до роздачі нагород за найкращу відповідь на оголошений СУА конкурс для дітей від 8 до 14 літ на тему: „Я є гордий (а), що я українець (ка)".

Нагороди фінансовані о. Чомком — порохом укр. кат. церкви в Ню Гейвені — вручувала чеками п. А. Валляс, представниця з міського державного відділу шкільництва. Нагороджені були К. Бурбела $10, Л. Бойко $5, котрі передала відразу на український Пласт в Німеччині, та О. Олесницька $5. Молоденька талановита піяністка Таня Яхницька відограла на фортепіяні Бетговена „Соната квасі уна Фантазія" з такою точністю і технікою, що викликала бурю оплесків.

По короткій перерві відбулась головна частина програми: виступ модельок в народніх ношах, котрі поодиноко з'являлися на сцені. П. М. Гижа давала точне пояснення до кожної ноші англійською мовою, а панна Славка Томоруґ пояснювала українською мовою,

Показано такі ноші: буковинська, борщівська, гуцульська, городенська, яворівська, київська, полтавська та імітований український стрій, шитий і вишиваний в Америці.

Оригінальні народні строї були переважно випозичені з колекції нар. мистецтва Централі СУА з Филаделфії, як також з Окружної Української Жіночої Ради Дітройту.

Дальше переведено показ теперішніх модерних суконок, вишиваних українськими взорами. Виступали діти, дівчатка і пані в гарних вишиваних суконках пополудневих, вечірніх та в костюмах. Наші жінки зрозуміли значення української вишивки та приміняючи її до модерних суконок, не пожаліли труду, щоб якнайвиразніше показати цілу її мистецьку красу. В нагороду за це захоплена публіка безперервно засипувала їх оплесками. Це все дало глядачам можливість пізнати ціль імпрези, а саме: старатися, щоб українська жінка і мати вбирала себе і свої діти і прикрашену українською вишивкою одіж і тим вщеплювала у серця своїх дітей любов до рідного мистецтва. Носячи таку одежу, поширювала також українське мистецтво серед американців. Слід згадати, що для звеличання цієї ділянки причинилася найбільше п. Пріся Пікас, Витвицька — мистецька реф. Відділу СУА в Ню Гейвені, відома ще з краю зі своїх мистецьких праць. Більшу скількість власноручношитих і вишиваних суконок вона передала зі своєї власної збірки до показу.

Слідуючою і одною з кращих точок програми був виступ групи танцюристів „Тирса" з Гартфорду, котрі зі своїм керівником п. Григорієм Совичем при акомпаніяменті п. Славки Томоруґ виконали танці: „Аркан" і „Запорозький герць" з таким мистецьким зрозумінням, що захоплена публіка засипала їх рясними оплесками.

Несподіванкою для присутніх була поява на сцені Жіночого Хору, зорганізованого Від. СУА тількищо перед кількома тижнями.

Хор під диригентурою п. дир. Сороки і при форт. акомпаніяменті п. О. Томоруґ відспівав 3 пісні: УПА Марш Сіроманців „Із гір Карпат", народня „Ой сивая зазуленька", стрілецька „Зажурились Галичанки".

Українським Гимном закінчено цю цікаву імпрезу.

Парох укр. кат. Церкви О. Чомко щиро дякував Управі СУА за таку небуденно гарну програму, яка перенесла його думками у Рідний Край, котрого ніколи не бачив. О. Чомко зі зворушенням признався, що ніколи не знав, скільки краси і багацтва криється у мистецтві українського народу.

Відгомін цього незвичайного свята ще довго залишиться в душі українського та американського громадянства Ню Гейвену.

О. Томоруґ.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 73

М. Савицький, Річмонд Гіл	$ 4	Н. Квачан, Відд. 221	2
С. С. Боднарчуки, Ню Йорк	4	М. Ценко, Филаделфія	2
М. Селінський, Відд. 238	3	А. Гончаренко, Мт. Вернон	1
Е. Селінський, „ „	3	М. Гнатів, Скрентон	1
М. Масаль, „ „	2	Р. Станько, Перт Амбой	1
С. Сидорович, Боффало	2	О. Литвинишин, Шикаґо	1
В. Франко, Ню Арк	2		
М. Курах, Клівленд	2		
С. Бляховський, Честер	2		
		Разом	$ 32

ІРА МАЛАНЮК НА ФЕСТИВАЛЮ В ЗАЛЬЦБУРҐУ

Співачка Іра Маланюк виступає 26 липня на Фестивалю в Зальцбурґу, де буде співати альтову партію у „Реквієм" Моцарта під диригентурою славного Бруно Вальтера. Як знаємо, наша оперова співачка Іра Маланюк вже давніше виступала на Фестивалю у Байройті.

● Сенат з поспіхом ухвалює законопроєкти, щоб якнайшвидше піти на вакації. В одному дні ухвалено аж 115 законопроєктів, між ними і законопроєкт ч. 2,815, згідно з яким держава виплатить відшкодування в сумі 175 долярів фармерові Пітерові В.Вошові за те, що йому згинула корова під час випробування, чи вона хвора на недугу ґруцельози.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„УПІДСТАТНЕНІ ІНТЕРЕСИ"

Загальновизнаною правдою є, що дбати про чистоту та закони літературної мови обов'язані всі працівники пера різних катеґорій, а не тільки мовники-специялісти.

На жаль, дуже часто трапляється, що українські автори, не тільки що не дбають про свою мову, але й не знають її.

Яскравим прикладом легковажного ставлення до своєї мови це стаття п. Василя Касаренка-Косаревича п. н. „Дві політичні концепції", що була поміщена в „Свободі" з 3 липня ц. р. ч. 125.

В цій статті згаданий автор, цитуючи англомовний часопис, не завдав собі найменшого труду, щоб підшукати український відповідник для англійського слова, але утворив на скору руку якусь особливу мовну дивовижу в виді слова „упідстатнений".

Цього, нікому незрозумілого та противного милозвучности української мови слова п. К.-Косаревич ужив у відносно недовгій статті аж 17 разів!

Для прикладу наведу тільки одне речення: „Чехи здобули повну незалежність і поклали кінець будь-якому упідстатненню австрійських упідстатнених інтересів в своєму краю".

Такого слова наша літературна, як також і народня мова не знають і напевно такого новотвора не приймуть

І не має зовсім потреби для цього, — наша мова настільки багата і нема конечности засмічувати її фантастичними макаронізмами.

З цього висновок такий, що редакторам треба більше уваги присвятити не тільки змістові, але й формі статтей своїх дописувачів.

Читач мусить розуміти про що йому пишуть, а автор мусить обов'язково теж знати не тільки про що писати, але й як саме писати.

Зенон Стефанів

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

І ТИ, БРУТЕ?...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ровольчої армії, Ставропільщина, де була переведена мобілізація, тетерські козаки, трохи Чорноморщина і єдиний Черкаський полк добровольців, що входив до кубанських формацій. Найбільше на своїх раменах в цій протиприродній акції несла республіка Кубанський Край, що дала 150.000 найліпших у цілій Росії вояків і харчувала всю Добрармію. Боротьба з останньою горців Північного Кавказу, як намагається представити А. Наміток, була дрібним епізодом. Коли була розбита Таманська армія Ковтюха (навгородній станиці Полтавської) та осаула Сорокіна (козак ст. Петропавлівської), то за пару тижнів встановлено цілковитий порядок з горцями, якими керували „правителі" з них же обраними. Члени уряду Республіки Гірських Народів, включаючи прем'єра Пшемахо Коцева, вільно перебували на території, де ґрасувала добровольча контррозвідка, яка їх не чіплялась.

Поки активно боролися громадяни Кубанського Краю, Терського Війська, Всевеликого Війська Донського та Добрармія, Горці Північного Кавказу й закавказькі республіки (Азербайджан, Грузія і Вірменія) жили спокійним, нормальним життям. А коли російський шовініст Денікін захотів був стати диктатором, зґвалтував парляменти Кубанського Краю, застрелив (його старшини) голову Ради М. С. Рябовола, повісив депутата-священика О. І. Кулабухова і 12 депутатів вислав до Царгороду, тоді кубанські вояки кинули фронт (не дезертували, а цілими полками їхали на Кубань боронити своїх представників). Це зліквідувало заборолo проти большевиків, і за пару місяців вони окупували весь Кавказ, бо всі ті республіки не були обороноздатні.

У другу світову війну, за німців, єдині кубанці створили Кубанську дивізію, що заплатила за це страшною ціною в Лієнці.

Стаття І. Натірбова „Участь черкесів у громадянській (чому не визвольній? В. І.) війні" об'єктивніше описує події на Кубані, згадуючи Отамана, Раду й Уряд, до якого причислює й себе, але „не може вимовити" республіка „Кубанський Край". Описує участь 1-го добровільного черкеського полку в Японській війні і такого ж одного в „Дикій дивізії", називаючи її чомусь „Кавказькою", яка брала участь в поході на Петербург ген. Корнілова (фактично ген. Кримова). З революційних подій автор зупиняється на Енемфькому бою, приписуючи вигру його московському авантюристові капітанові Л. Покровському, а не полк. Галаєву, що фактично розбив червоних і сам поліг. Покровського за це кубанський отаман підніс до ранги полковника, а не генерала, як зазначає І. Натірбов, а генералом його той же отаман зробив перед зустріччю з ген. Корніловим. У цій статті автор дуже вихваляє Черкеський полк, який складався з добровольців черкесів, як усі тоді армії (Кубанська, Донська й Добрармія) і нічим особливо позитивним не відзначався.

Комічно читати, що Черкеський полк „узяв станицю Єгорлицьку", в якій не було большевиків (я тоді там був з батерією). Особливо ж фантастично описує автор, як цей полк атакував станцію Сосика і набрав там боєприпасів. В дійсності туди ходили обидві бриґади, і не за боєприпасами, а за медичними засобами, бо там застрягло декілька санітарних потягів. 1-ша бриґада під командою ген. Маркова вийшла з ст. Єгорлицької, а 2-га під командою ген. А. П. Богаєвського (пізніше Донського Отамана). Бій був тяжкий, бо треба було паралізувати панцерні потяги з Ростова й з Тихорецької. Коли це наші батерії осягли, швидко була взята станція, де забрали все, чим можна було поживитися (головно медикаменти й перев'язувальні засоби), заскочили на якусь годину в ст. Павлівську і того ж дня в полудне вернулись через ст. Катеринівську до ст. Єгорлицької та Мечетинської.

Формування Черкеської дивізії було переведене урядом Кубанського Краю, але про це автор чомусь промовчує. Це формування дуже затяглося, і дивізія мала лише ар'єрґардні бої, залишаючи Кубанський Край і переходячи на Чорноморське узбе-узбережжя.

До обох авторів можна звернутися хіба з передсмертною фразою Юлія Цезаря: „І ти, Бруте?!".. Нагадують вони тих птиць, що занечищують власне гніздо...

Членство в Українському Народному Союзі — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Аргентині

„ЮНАЦЬКИЙ СВІТ"

В Арґентині (Буенос-Айрес) вийшло ч. 1 нового українського видання для молоді під назвою „Юнацький світ". Видання призначене не для дітей, але передусім для юнацтва.

Зміст першого числа, поминаючи внутрішній текст обкладинки, такий: 1. Олеся — відоме оповідання Б. Грінченка про героїчну дівчинку.
2. Найнебезпечніший звір — переклад з англійського, Коннелл. 3. Коли шуміла троща — з австралійських пригод, нарис Дм. Чуба. 4. В серії „По слідах історії землі наших батьків" уміщено „Притчу" про осліплення князя Василька — подія з часів міжусобиць у Київській Русі.

Замість передової вміщено „програмову" поезію А. Юриняка під назвою „Юнацький світ". Крім зазначеного текстового матеріялу, видання має 4 сторінки фотоілюстрацій — пам'ятки мистецтв і краєвиди України.

Почекаємо ще другого числа, щоб мати певніші підстави хвалити чи лаяти. У всякому разі, думка давати передруки кращих творів з юнацькою тематикою, беручи їх у наших клясиків і клясиків світової літератури — здорова.

А. Людченко.

В Канаді

25-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНОК КАНАДИ

3-го червня відбувся Ювілейний Бенкет в Авдиторії УНО в Торонті з нагоди 25 ліття Організації Українок Канади ім. Ольги Басараб, який відкрила голова Відділу ОУК Є. Шелестинська і попросила на господаря бенкету Ольгу Заяць. Прапори внесли Дмитеркова і Штафірна, а молитву провів о. Хабурський. Привітання зложив Президент УНО мґр. В. Гультай, а доповідь виголосила Стефанія Савчукова, голова ЦУ ОУК.

Понад три сотні учасників рясно оплескували виступ жін. хору ОУК під керів. проф. Г. Голинської, який виконав Ярославенка „Тут сьогодні наше свято", А. Рудницького „Шумить гуде дібровонька" та „Веснянки". Дітвора Рідної Школи при УНО вивела Гаїлки. При піяні Л. Процик. Відтак відбулося ще привітання та декорування членок Відділу ОУК і привіти делеґатів та гостей.

Відділ ОУК в Торонті є чисельний і провадить дуже жваву працю.

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ У ЛІТНІЙ ШКОЛІ МАНІТОБСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ВІННІПЕҐУ

Дня 11-го липня ц. р. відбувся річний концерт українських пісень і танків у Манітобському університеті в Вінніпеґу. Концерт відбувся в університетській авдиторії при участі визначних мистецьких сил. На програму концерту склалися народні пісні в виконанні хору під управою Ю. Ткача, виступи солістів пп. Я. Щура, М. Міського, і панства Бучинських. Танкова студія п. Д. Нижанковської Сітурович виконала два стилізовані народні танки з участю пп. Віраковської, Волчук, Оброци і Білоус. Фортепіяновий супровід був у руках пп. Кисілевської, Олійник і Карпінки. Співаків й інших виконавців представляв проф. П. Юзик. Подяку в імені університету склав директор Літньої Школи — проф. В. М. Ґюґілл. Після концерту була перекуска, товариські забави й танці.

В цьогорічній Літній Школі відбуваються вже восьмі з черги курси українознавства. Веде їх проф. Яр. Рудницький. Вони призначені для українсько-канадійської молоді й здобули собі вже заслужену популярність.

ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

Вечір відбувся в суботу, 2 червня ввечорі в залі Центральної Технічної Школи. Програму знаменито виконували чолов. хор „Сурма" Українського Відділу Канадійського Леґіону під кер. Ю. Головка і вокальний квартет „Верховина" під кер. Оленки Глібович.

ВСЯЧИНА

НЕ МОГЛИ ЗНАЙТИ „ЗАГУБЛЕНОГО" МІСТА В ПУСТИНІ КАЛАГАРІ

7-членна експедиція вийшла була в пустиню Калагарі в Південній Африці, щоб відкрити місто, яке мало колись існувати в тій пустині, засноване номадами кілька століть тому, коли вони переходили зі сходу на захід. Це була вже 7-ма експедиція від 1885-го року, коли американський археолог Дж. А. Фаріні пораз перший згадував про те „загублене" в пустині місто в своїй книзі „Через Калагарі". В теперішній експедиції брав участь письменник Ален Петон, який подав вістку про неуспіх чергової експедиції.

СЕСТРА ГІТЛЕРА НЕ МАЄ ЧИМ ЗАПЛАТИТИ КОМІРНОГО

В Верхтесґадені в Німеччині живе сестра Адольфа Гітлера, єдина з цього роду, яка заявила американському журналістові, що дістала погрозу від власника дому, в якому мешкає, що її викинуть із мешкання, якщо не заплатить 2.80 доляра тижневого комірного. Вона називається Павля Волоф, бо не хоче своїм правдивим прізвищем звертати на себе увагу сусідів. Вона зітхає до тих часів, коли жив Адольф, який місячно виплачував їй по 112 долярів, а на Різдво давав їй ще додатково по 700 долярів. Тепер вона живе вбого, і назвала шоколяду, яку їй дав американець, „люксусом", на який вона не часто може собі дозволити. Вона має тепер 60 років.

ЧИСЛО ПРОДАНИХ ЧЕРЕВИКІВ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД РУХУ НАСЕЛЕННЯ

Крайове Товариство Продуцентів Черевиків повідомляє, що ця промисловість залежна від кожночасного руху населення. Майже 30 мільйонів американців кожного року зміняє своє місце замешкання. Ці зміни часто відбуваються таким способом, що люди виїжджають в далекі стейти, і це некорисно відбувається на продукції і продажу обуви, бо не виплачується висилати черевики з нюйоркського стейту до Арізони чи Каліфорнії.

52 ВІДСОТКИ ВЛАСНИКІВ ПАЇВ — ЦЕ ЖІНКИ

Нюйоркська біржа в Ню Йорку повідомляє, що 52 відсотки власників паїв — це жінки, а в 1952 році жінок власників паїв було тільки 49.8 відсотка. В 1952 році всіх власників паїв було 6,500,000, в 1954 — 7,500,000, а тепер те число збільшилося на кілька сот тисяч осіб.

● В Національному Науковому Музею в Токіо розцвів цвіт льотосу з насіння, що нараховує понад 2,000 років. Знайдено це насіння під час археологічних розкопів на одній із неолітичних стоянок біля Токіо.

● Поблизу печер на побережжі Мертвого моря в Палестині, де в 1947 році знайдено перґаментові сувої з стародавніми пам'ятками письменства, один з арабів знайшов минулого тижня ще один рукопис з текстом 5 біблійних книг.

● Президент Філіппін Рамон Маґсайсай передав Філіппінському конґресові проєкт закону про встановлення кари смерти або досмертної в'язниці для учасників бунтів та заворушень.

КАТАСТРОФА ПОВЕНІ В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ

Вилив ріки Ган Рівер, спричинений зливними дощами, заподіяв великі шкоди, позбавляючи даху на головою тисячі людей і знищуючи врожай. На фото: шатра і схоронища, поставлені для потерпілих від повені.

Д-р Вайт в вересні поїде до Москви

Бостон, Массачусетс. — Д-р Пол Додлі Вайт, який лікував президента Айзенгавера під час його серцевої недуги, повідомив, що в вересні цього року поїде до Москви. Ця подорож триватиме коло 10-ох днів, і в ній братимуть участь ще інші чотири американські лікарі — спеціялісти від серцевих недуг. Ціль цієї подорожі — відбути конференцію з совєтськими лікарями та обмінятися досвідом в лікуванні різного роду серцевих недуг. Совєтський міністер здоров'я запросив д-ра Вайта приїхати до Москви, а державний департамент погодився на це. Поїздка американських лікарів до Москви відбудеться в такому часі, щоб вони могли вернутися до Стокгольму на 9-го вересня, де має відбутися Европейський Конґрес Кардіологів.

За обмеження імпорту швайцарських годинників

Вашинґтон. — Спільна Конґресова Економічна Комісія ухвалила, що не треба збільшувати мита на імпортовані швайцарські годинники, бо збільшення тариф в 1954 році не поправило становища американських продуцентів годинників. Але ухвала в цій справі в Конґресі не вирішує цієї справи, бо Президент має повновласті її вирішити сам, якщо Уряд Оборонної Мобілізації ствердить, що для добра оборони країни треба збільшити мито на чужі годинники, або встановити річну квоту на них. Продуценти годинників в ЗДА воліли б, щоб Айзенгавер визначив квоту на швайцарські годинники, бо швайцарці можуть завжди продукувати прецизні годинники по нижчих цінах як ЗДА. Продуценти годинників в цій країні твердять, що для добра національної оборони конечно затримати відповідне число працівників в годинникарському промислі, бо вони були б потрібні для продукції прецизних інструментів на випадок війни.

● Ізраїльський уряд виступив з обвинуваченням, що вояки Йорданії стріляли з йорданської території на жидівських робітників поблизу Єрусалиму. Таких випадків мало бути три і відбулися вони не цілих 24 години після розмови ген. секретаря ОН Даґа Гаммершилда з представниками Йорданії.

Посмертні Згадки

МИКОЛАЙ МИКИТА, довголітній член Т-ва ім. І. Франка, Відд. 334 У. Н. Союзу в Клівленд, О., помер 18. липня 1956. Покійний родився 1887 р. в с. Биличі, пов. Ст. Самбір, Галичина. Залишив в смутку дружину Марію і дітей: сина Михайла, 3 дочки: Розалію, Юлію і Гелену, 3 зятів, невістку, 4 внуків і 2 правнуків. Похорон відбувся 21 липня з Пр. Церкви св. Володимира на цвинтар Бруклин Гайтс. — В. Й. П.!

Уряд Відд. 334.

СТАНИСЛАВ ПЕТРОВ, член Укр. Зап. Т-ва „Дністер", Відд. 361 У. Н. Союзу в Ню Йорку, помер 11 липня 1956 р. Покійний родився 1885 року в с. Лучка Мала, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Полишив в смутку дружину Марію, дочку Анну, синів Йосифа та Михайла і 6 внуків. Похорон відбувся 14 липня 1956 р. — В. Й. П.!

Уряд Т-ва „Дністер".

ТАРЗАН, ч. 3706. Це ж боротьба!

Під пильним оком Барта „хлоп'я" принагідно вдарило Тарзана. Вкінці сильний вартовий задоволено сказав:

— Так і треба, хлопче! Все буде добре, як будеш так робити!

Пізніше Барт залишив їх самих. Тоді „хлоп'я" зблизилось до Тарзана і прошептало. — Мені прикро, що я користав з батога.

— Але я не хотів викликати підозріння. Якби Міло знав, хто я, він вбив би мене! Знайте, що я власник цієї копальні!